І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-5740
— Тел. в Ню Йорку: — BArcly 7-4126
УНСоюзу: BArcly 7-5387

РІК LXXII. Ч. 225. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1965 No. 225. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 3-го грудня 1965 р.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ОБІЦЯЄ ПІДТРИМУВАТИ ПРОЄКТ ПРО СКАСУВАННЯ „ЗАКОНУ ПРО ПРАВО НА ПРАЦЮ", як про це говорив секретар праці Віллард Вірц на зборах Спілки Будівельних Робітників в Сан Франсіско. Цього року Конґрес не схвалив скасування 14(б) пункту робітничого закону з 1947-го року, згідно з яким в 19-ох стейтах робітники не мусять належати до професійних спілок, щоб дістати працю. Робітничі організації є проти цього пункту в законі Тефта-Гартлі, бо він послаблює організаційну силу робітничих спілок. Президент Джансон підтримує в цій справі робітників.

СЕНАТОР РОБЕРТ Ф. КЕННЕДІ РАДИТЬ УРЯДОВІ ЗДА ПІДТРИМУВАТИ ПОСТУПОВІ ЕЛЕМЕНТИ. Сенатор Роберт Кеннеді 1-го грудня вернувся з подорожі по країнах Південної Америки і на летовищі в Ню Йорку заявив журналістам, що він зауважив в Південній Америці тенденцію до реформ і до поступу. „Коли ЗДА злегковажать цю тенденцію і не будуть її підтримувати, то вони втратять всякий вплив в латинських американських державах", — казав нюйоркський сенатор. ЗДА повинні допомогти Латинській Америці перевести земельну реформу і поліпшити шкільництво та мешканеву проблему, одним словом допомогти у всьому, що підносить людську гідність.

АМЕРИКАНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЗМОЖЕ В СУДІ СТВЕРДЖУВАТИ, ЧИ ЗАКОН ПРО МЕДИЧНУ ОПІКУ Є ЗГІДНИЙ З КОНСТИТУЦІЄЮ, — так вирішила Рада Опікунів АЛТ на зборах у Філядельфії. Голова АЛТовариства д-р Джеймс З. Аппел заявив, що дотепер ніхто не дораджував йому, що закон про медичну опіку для старших осіб в рамах соціяльного забезпечення є незгідний з Конституцією. Палата Делеґатів цього Товариства уповажнила Управу, щоб докладно вивчила новий закон та щоб звернулася до суду, коли почне обов'язувати цей закон, щоб ствердити, що деякі пункти його не є згідні з Конституцією ЗДА. АЛТовариство має 206,000 членів.

ЧИСЛО ЗАТРУДНЕНИХ В ЛИСТОПАДІ ВИНОСИЛО 75,803,000, а число безробітних — 2,966,000. Число безробітних становило 4.2 відсотка всіх робітних сил країни, а в жовтні ц.р. воно виносило 4.3 відсотка. Це незначне зменшення відсотка безробітних свідчить про те, що втримується тенденція зменшення числа безробітних, бо в серпні відсоток безробітних становив 4.5, а рік тому він виносив аж 4.9. Та Уряд турбується тим, що відсоток безробітних серед молоді у віці до 20 років не зменшується, головним чином серед негритянської молоді.

НЮ ЙОРКОВІ ЗАГРОЖУЄ СТРАЙК ПІДЗЕМНОЇ ЗАЛІЗНИЦІ І АВТОБУСІВ вже від 16-го грудня, як заявив голова Спілки Транспортових Робітників Майкел Дж. Квілл. Квілл хотів обговорити справу нового контракту про працю з мейором-електом Джаном Ліндсеєм, але він відмовився конферувати, кажучи, що не має ще влади, бо до 31-го грудня урядує посадник Роберт Ваґнер. Квілл грозив страйком від 1-го січня 1966, але тепер він заявив, що посадник-елект Ліндсей своєю заявою зламав умову, і тому страйк може початися вже 16-го грудня. Квілл знаходив спільну мову з демократом Ваґнером; тепер важче йому порозумітися з республіканцем Ліндсеєм.

У СВІТІ

МІЖ БРИТАНІЄЮ І ЗАМБІЄЮ ДІЙШЛО ДО ЗГОДИ щодо стаціонування у Замбії ескадрилі британських бомбовиків і наземної залоги, потрібної для охорони летовища, з уваги на загрозу, що біло-расистський уряд Родезії захоче знищити електрівню, яка постачає електричний струм копальням міді в Замбії. Ту електрівню збудовано за британські гроші, а мідь Замбії необхідна британському промислові. Британія має вислати до Замбії також к. 500 вояків шотляндської піхоти.

В ЗАХІДНЬО-НІМЕЦЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ КОЛИШНІЙ МІНІСТЕР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ФРАНЦ ЙОСИФ ШТРАВС ПЕРЕСТЕРІГАВ канцлера Людвіґа Ергарда, щоб той не дав себе переконати під час відвідин у ЗДА 19 і 20 грудня ц. р., щоб Західня Німеччина підписала плянований договір проти поширення атомової зброї. Коли б таке сталося — ствердив Штравс, лідер баварської керівної Християнсько-соціяльної Унії, то Західня Німеччина була б безборонна, окружена з заходу і сходу атомовими державами Францією і Совєтським Союзом.

НОВИЙ УРЯД В КОНҐО, ЯКИЙ ДІСТАВ ЗГОДУ ВІД ПАРЛЯМЕНТУ ВЕЛИЧЕЗНОЮ БІЛЬШІСТЮ 259 ГОЛОСІВ, ПРАВИТИМЕ декретами. Самозванний президент Жозеф Мобуту і його прем'єр полковник Леонард Мулямба не будуть скликувати парляменту. Вони не визнаватимуть теж існуючих політичних партій, а тільки представництва від 22-ох конґолійських провінцій.

ІНДІЇ ЗАГРОЖУЄ КАТАСТРОФА ГОЛОДУ. Міністер харчування склав в індійському парляменті дуже песимістичний образ, передбачуючи, що найближчий збір дасть на 8 мільйонів тонн збіжжя менше, як було в минулому році. Головна причина — посуха під час дощевого періоду „монсуну". Сільські шляхи, які раніше були в тому періоді м'якими болотнистими смугами, тепер були сухі, тверді і порепані. Харчова ситуація в Індії тим сумніша, що непевною є харчова допомога від Америки, яка вимагає замирення Індії з Пакістаном та збільшення продукції власних харчів.

ЧОТИРИ ВИСОКІ ІНДОНЕЗІЙСЬКІ СТАРШИНИ ВИЯВИЛИ на пресовій конференції детальні пляни верхівки компартії Індонезії, як захопити владу в тій країні. Головним автором того пляну був член політбюра Ньоно, який діяв під безпосереднім керівництвом голови компартії Д. Н. Айдіта. В три дні після невдачі того державного перевороту з 1 жовтня ц. р. арештовано Ньоно, як теж лідера військових дій ппол. Унтунґа, які виявили всі деталі змови.

ШВЕЦІЯ І НОРВЕГІЯ НАСТОРОЖИЛИСЬ ПРОТИ проєктованого договору трьох держав скандинавського півострова — Швеції, Норвегії і Фінляндії — внаслідку наполягання фінського президента Урго Кекконена, щоб той договір підписати без попередній дипломатичних переговорів. Шведська і нойвезька преса переконана, що ідея такого договору зродилась в Москві, яка натискає на Фінляндію, щоб мерщій той договір підписати і таким чином зробити щілину в Атлантійському Союзі (НАТО), членом якого є Норвегія.

Президент Джансон заповідає економічний бум в 1966-му році

Остін, Тексас. — Президент Джансон 2-го грудня особисто взяв участь в дискусії про економіку цієї країни і телефонічно виголосив промову до Ради Бизнесменів у Вашинґтоні, в якій передбачав, що економіка в найближчому році буде далі збільшуватися, 1966-ий рік буде новим рекордовим роком в американській економіці. Президент особисто зайняв становище в цій справі, щоб розвіяти поголоски, що економіці загрожує інфляція, бо в жовтні зріс індекс цін на товари щоденного вжитку. Президент заявив, що і він слідкує за тим, як збільшився індекс цін в жовтні ц. р. Але він потішається цим, що збільшення індексу цін в попередніх 12-ох місяцях було спричинене подорожчанням харчів і фармерських продуктів, а ціни на промислові товари збільшилися незначно, тому, покищо, не треба турбуватися загрозою інфляції. В Ню Йорку промовляв на зборах Крайового Т-ва Продуцентів секретар скарбу — Генрі Г. Фавлер, який твердив, щ ріст економіки відбувається тому, що уряд своїми заходами її підтримує. Президент Джансон є вже четвертою урядовою особою, яка займає слово пр збільшення екномік ЗДА, і яка заспокоює населення, що цій країні не загрожує в 1966-ім році інфляція. Перед Президентом в тій справі займали голос вже секретар скарбу Фавлер., секретар праці Віллард Вірц і секретар торгівлі Джан О. Коннор, і всі вони заявили, що немає небезпеки інфляції. Приватні економісти і фінансисти заявляли, що війна у В'єтнамі може спричинити загрозу інфляції, бо вона вимагає щораз більших коштів.

Дощ може спричинити відкладення випущення Джеміні 7

Кейп Кеннеді, Флорида. — В суботу, 4-го грудня, о год. 2:30 по полудні, має відбутися випущення космічного корабля Джеміні 7, який має кружляти довкола Землі 14 днів. Але в п'ятницю Бюро Погоди передбачало можливість дощу в суботу, і тому випущення могло б не відбутися. Фахівці від космічних летів заявили, що вони можуть випустити космічний корабель тільки тоді, коли до висоти 5 000 стіп не буде хмар на небі, і коли видимість становитиме принаймні 6 миль. Директор Бюра Погоди Е. А. Еммен заявив в п'ятницю, що він не може дати запевнення, що буде потрібна погода в суботу 4-го грудня. Коли в суботу відбудеться випущення Джеміні 7, то 9 днів пізніше мали б випустити Джеміні 6. Цей повітряний корабель мав би зустрінутись в космосі із Джеміні 7 і разом з ним у формації разом літати. Після двох днів Джеміні 6 мав би приземлитися, а Джеміні 7 мав би продовжувати свій лет до 14-ох, або навіть до 15-ох днів, якщо цього буде треба, бо не знати, коли Джеміні 6 зможу зустрінутися з Джеміні 7.

XIV Конвенція СУА відзначила заслужені відділи

У доповненні до поданих уже вісток про перебіг XIV Конвенції СУА, що відбулась у днях 26 - 28 листопада в Ню Йорку, з Канцелярії СУА подають:

Під час президентського обіду, що відбувся першого дня Конвенції вирізнено 26 Відділів СУА, що існують більше як 30 років. Вони одержали почесну грамоту проєкту мистця-графіка Василя Дорошенка. Ввечері того ж дня відбулось в Українському Інституті Америки в Ню Йорку відкриття виставки народного мистецтва, що його перевела п-ні Стефанія Пушкар. Цим започатковано постійну музейну виставку народного мистецтва Союзу Українок Америки в тому будинку. Рівночасно виставлено також праці українських народних мистkинь та книжок жіночого пера за час 1962 - 1965. Під час Конвенції відзначено заслужених громадянок почесним членством СУА. Почесною головою обрано п-ні Олену Лотоцьку, дотепер діючу голову СУА, що була основницею і провадила організацію впродовж 25 років. Почесними членками обрано п-ні Олену Залізняк, голову СФУЖО й Ганну Дмитерко-Ратич, жінку — вояка УСС.

Вибори Гол. Управи відбулись під час останньої сесії дня 28 листопада. Ця сесія, як воно звичайно водиться, була зарезервована для делеґаток і членок СУА з виключенням гостей. У списку новообраної Гол. Управи, що була вміщена у „Свободі" 30 листопада ц. р. пропущено через недогляд пост виховної референтки. Нею стала п-ні Анна Богачевська з Філядельфії. Пропущено також виступ президента ЗУАДК д-ра Володимира Галана, який вітав конвенцію СУА від цієї установи. В огляді показу старoдавньої ноші подано помилково, що в сарматському одягу виступала п-ні Христина Восвідка: має бути Христина Перфецька.

МАСОВА ІМІҐРАЦІЯ КУБИНЦІВ ДО ЗДА

З початком цього тижня почався реґулярний перевіз літаками кубинських еміґрантів із Куби до ЗДА. На фото перша група еміґрантів, прибулих американським літаком до Маямі, Флорида. Протягом найближчих двох років переїде до ЗДА яких 100 000 кубинців.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ПРОПОНУЄ У МОСКВІ СКЛИКАННЯ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО В'ЄТНАМ

Москва. — Британський міністер закордонних справ Майкел Стюарт перевів впродовж своєї триденної офіційної візити у Москві три наради з совєтським міністром закордонних справ Андреєм Громиком та двогодинну нараду з прем'єром Алексеєм Косиґіним. Йому дозволили промовляти через радіо - телевізію, при чому він наполягав, щоб Британія і Совєтський Союз, які були спонзорами Женевської конференції про Індокитай з 1954 року, скликали тепер знову таку конференцію „усіх заінтересованих урядів" у справі В'єтнаму. Західні обсерватори в Москві все ж переконані, що в цій справі Стюарт не мав у Москві ніякого успіху, бо большевицькі верховоди, виставлені і так на закиди збоку китайських комуністів, що вони, большевики, „вислуговуються" „американським імперіялістам", не хочуть активно анґажуватись в акції за замирення у В'єтнамі, поки Північний В'єтнам і Комуністичний Китай не поступилися з свого становища, яке практично вимагає капітуляції Америки і повної воєнної і політичної перемоги комуністів. На непоступливе становище північно - в'єтнамських комуністів, які тепер слухають Пейпінґу у більшій мірі, як колись їх теперішня більша залежність від комуно-китайської допомоги з уваги на щораз більші шкоди і втрати, що їх має Північний Китай від американського бомбардування. Тому — як виявляється — вони відмовилися навіть прийняті два листи генерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта в справі можливостей замирення у В'єтнамі, дарма, що У Тант, як бурмісць, заслужився був колись для „нормалізації" відносин між Бірмою і Комуністичним Китаєм та Бірмою і Північним В'єтнамом. Комуно-китайські верховоди причепили У Тантові також марку „вислугувача Америки" і тому, за твердженням азійських представників в Об'єднаних Націях, У Тант втратив тепер значення, як посередник у справі В'єтнаму.

Тим часом до Сайґону прибув голова демократичної більшости в Сенаті Майк Мансфілд із чотирма іншими сенаторами, з якими він побував був у Парижі, Москві, Варшаві й Букарешті, перевірюючи в тих столицях можливості замирення щодо В'єтнаму. Коментатори звертають увагу, що Мансфілд прибув до Сайґону чотири дні після того, як відлетів відтіль до Вашинґтону секретар оборони Роберт МекНамара з рекомендаціями від тамошніх військових і політичних чинників, щоб Америка прислала до Південного В'єтнаму більше свого війська та посилила війну проти Північного В'єтнаму. Незалежно від групи сенатора Мансфілда — прибув до Сайґону також демократичний сенатор Джордж МекҐоверн, який критично ставився був до в'єтнамської політики президента Джансона, але — за твердженням американських кореспондентів в Сайґоні — перевіривши на місці різні факти про війну у В'єтнамі — прихилився до думки про потребу ведення енергійнішої воєнної тактики у відношенні до ворога.

На воєнному фронті застосовано вперше бомбовики з літаконосця „Ентерпрайс". Проте дві машини „Ф-4Б Фантом" втрачено, — пільотів врятовано. Два бомбовики втрачено над Північним В'єтнамом — обидва пільоти згинули. До кінця цього тижня Америка втратила у війні проти комуністів у В'єтнамі 150 літаків над Північним В'єтнамом і 65 над Південним В'єтнамом, не враховуючи машин, що їх комуністи понищили або пошкодили мінометним вогнем і гарматами.

Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф Сліпий призначений на члена Комісії для ревізії Кодексу канонічного права

Вінніпеґ. — В кореспонденції В. Маркуся з Риму, друкованій в „Новому Шляху" з 4-го грудня цього року, подано, що при недавньому покликанні членів Понтифікальної Комісії для ревізії Кодексу канонічного права Папа Павло VI призначив її членом також Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви, кардинала Йосифа Сліпого. Членами цієї комісії є три східні патріярхи, західній патріярх Лісбони, Верховний Архиєпископ кардинал Йосиф Сліпий та 16 інших кардиналів. Комісія має продовжувати вже започатковану кодифікацію і, з другого боку, підготовувати відповідні зміни до недавно прийнятих кодексів в дусі соборних постанов. Верховний Архиєпископ Йосиф Сліпий є також членом Комісії для кодифікації східнього права, яка існує окремо від комісії права.

Відбулися наради пластового проводу у справі 2-го Пластового Конґресу

Торонто. — В днях 27-28 листопада відбулися тут наради представників центрального пластового проводу із крайовими пластовими старшинами ЗДА і Канади для обговорення ряду актуальних справ. В розмовах, що проходили у приміщеннях репрезентативного Пластового Дому в Торонті брали участь 21 особа, між ними: голова Головної Пластової Ради пл. сен. О. Бойчук, голова Головної Пластової Булави пл. сен. Я. Гладкий, голова Крайової Пластової Ради в Канаді пл. сен. Р. Голод, голови Крайових Пластових Старшин в ЗДА пл. сен. Ю. Ференцевич і в Канаді пл. сен. М. Світуха, крайові команданти пластунів і пластунок обох країн та інші діловоди. Нарадами проводив, як господар, голова КПС в Канаді пл. сен. М Світуха, а на їхньому порядку стояла справа підготовки 2-го Пластового Конґресу, який є заплянований на другу половину 1966 р. та має відбутися на терені ЗДА. Завданням конґресу є дати на тлі аналізи теперішнього стану пластової організації в діяспорі, образ Пласту і його дії у майбутньому. Крім обговорення цієї найважливішої для всіх пластових провідників справи, темою нарад були ще: зустріч юнацтва у Скелястих Горах літом 1966 р., спільний вишкіл пластових виховників, таборові акції, участь пластунства ЗДА і Канади у святкуваннях 100-річчя Канади в 1967 р. та видавничі справи, зокрема віднова журналу пластової думки „Пластовий Шлях", якого перше число появиться у січні 1966 р. із матеріялами до проблем 2-го Пластового Конґресу. Окремо інформував присутніх про стан підготовки світового конґресу вільних українців пл сен. М. Плав'юк. На нарадах винесено ряд конкретних рішень і рекомендацій та устійнено чергову подібну зустріч на місяць березень 1966 року.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ОДВУ В ШИКАГО НА ПОШАНУ ГОЛОВИ ПУН

У зв'язку з вибором ред. Олега Штуля-Ждановича на голову Проводу Українських Націоналістів на недавньому 6-му Великому Зборі Українських Націоналістів в Европі, Організація Державного Відродження України (ОДВУ) в Шикаґо влаштовує в суботу 11-го грудня о год. 8-ій ввечері в готелі Шерман бенкет, щоб в той спосіб виявити свою пошану новому Голові ПУН та засвідчити йому моральну і матеріяльну підтримку. Вступ на бенкет коштує $25. від особи. Чистий прибуток призначений на Визвольний Фонд ПУН. Запрошення і білети можна одержати в Українській Книгарні.

КОНЦЕРТ СТРУННОЇ ОРКЕСТРИ МУЗИЧНОГО ІНСТИТУТУ В КЛІВЛЕНДІ

Клівленд, Огайо. — Музичний Інститут ім. Миколи Лисенка у Клівленді разом із Хором ім. Тараса Шевченка у Клівленді влаштовують в неділю 5 грудня ц.р. о год. 5-ій вечора в залі Парма Сіньйор Скул при 6285 Вест — 54-а вул. концерт струнної оркестри Музичного Інституту іл. М. Лисенка. Відбудеться концерт під дириґентурою проф. Івана Ковалева. Як солісти, виступатимуть Зенка Кушпета — фортепіян та Андрій Ковалів — віолончеля. У програмі твори: Айвесона, Вівальді, Ельґара, Лисенка, Портера та ін.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВЕЧІР ТОВАРИСТВА ІНЖЕНЕРІВ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Товариство Українських Інженерів Америки, Відділ у Філядельфії, влаштовує в п'ятницю, 10 грудня 1965 р., о год 7:30 вечора в домі УСО „Тризуб" при 4932 Н. Бровд вул. у Філядельфії, Пенсилвенія інформаційний вечір, на якому виступлять офіційні представники американського військового Корпусу Інженерів, щоб поінформувати заінтересованих про запляновані великі цивільні проєкти в околицях східньої Пенсилвенії і Ню Джерзі і, в зв'язку з тим, про великі можливості затруднення інженерів, техніків, креслярів і студентів (останніх під час вакацій або після закінчення студій).

Д-р М. Ю. БОГАТЮК ПРОФЕСОРОМ — ГОСТЕМ

Головний редактор журналу „Фенікс" органу ТУСМ-у проф. д-р М. Ю. Богатюк, впродовж академічного року 1965 - 66 викладає на Університеті Вірджінія, в Шарльотенвіл, Вірджінія.

Світової слави економіст д-р Ворен Наттер, спеціяліст в ділянці совєтської економіки і великий приятель українців та інших поневолених Москвою народів, декан економічного факультету Університету Вірджінії запросив проф. д-р Миколу Богатюка як професор-гостя читати лекції із совєтської економіки, порівнюючих економічних систем та теорії міжнародної торгівлі й економічного росту.

ВИСТАВКА ПРАЦЬ ВОЛОД. ПОНОМАРЕНКА В СІТОН ГОЛЛ УНІВЕРСИТЕТІ

Нюарк, Н. Дж. — З неділю 5 грудня ц. р. о 3-ій год. по пол. тут в Галерії Студентського Мистецького Центру при Сітон Голл Університеті в Савт Орендж, Н. Дж. відбудеться виставка малярських праць Володимира Пономаренка. Виставка буде тривати до 19 грудня і, можливо, буде продовжена до 24 грудня ц. р. Можна оглядати виставку кожного дня від год. 10-ої ранку до 10-ої години вечора і в неділю від 2-ої по полудні до 6-ої веч.

ЖИВА ГАЗЕТА В НЮ ЙОРКУ

Відділ Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України в Ню Йорку влаштовує в суботу, 11 грудня ц. р. в Українському Народному Домі при 2-й Евню в залі ч. 32 „Живу газету" із статтями і коментарями інж. Ст. Процюка — п. н. Українське питання в аспекті економічної і зовнішньої політики ОССР; ред. Є. Стахів — п. н. Українське питання в аспекті зовнішньої політики Англії і ЗДА та мґра А. Камінського — п. н. Українське питання в аспекті зовнішньої політики західньої Німеччини і Франції. Початок — 7-ма година вечора."

ВИСТАВКА ГРАФІЧНИХ ПРАЦЬ ВОЛОДИМИРА ПИЛИШЕНКА

Рочестер, Н. Й. — Мистецький департамент Нюйорського Стейтового Університету, Коледж у Брокпорті, влаштовує в днях 5 грудня 1965 до 6 січня 1966 в залях ґалерії Меморіяльної Бібліотеки ім. Дрейка виставку графік, рисунків і малюнків відомого молодого мистця-графіка Володимира Пилишенка (Мірка). Відкриття відбудеться в неділю 5 грудня ц. р. між год. 3 - 5 по пол. Вол. Пилишенко, пластун-чорноморець, є викладачем мистецтва в одній із середніх шкіл у Рочестері і відбуває спеціяльні лекції і курси мистецтва, зокрема деворитного, в Рочестерському Університеті і в місцевій Галерії Мистецтва.

У В-ві Українського Католицького Університету появився перший том праці проф. М. Чубатого „Історія Християнства на Русі-Україні"

Рим. — Виданням заснованого тут заходами Верховного Архиєпископа кардинала Йосифа Сліпого Українського Католицького Університету появився тут, як 24-26 том Праць Греко-Католицької Богословської Академії, які є продовженням цих же праць, видаваних у Львові, перший том книги історика проф. д-ра Миколи Чубатого п н. „Історія Християнства на Русі-Україні". Виданий цей том у 816 сторінках великої вісімки. Працю над писанням цієї історії започаткував проф. М. Чубатий ще в тридцятих роках цього сторіччя у Львові і продовжував — як стверджено в передмові — на еміґрації з допомогою едмонтонського єпископа Ніля Саварина та архиєпископа Івана Бучка. Перший том охоплює час від початків християнства на українських землях аж до 1353 року і складається з таких головних розділів: „Християнство на землях України перед хрещенням св. Володимира", „Київське християнство 989-1353" та „Загальна характеристика доби київського християнства". У своїй праці автор піддає основній перевірці дотеперішні погляди на початок церковної організації на Русі-Україні та на розміри й засяг впливів візантійських, західніх та інших. Завершена праця реєстрами церковної ієрархії IX-XIV сторіч, голів Київської Церкви, київських великих князів, генеалогічними таблицями Рюриковичів та галицько-волинських Романовичів, багатою бібліографією та покажчиком імен і речей.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Хто заведе лад у світі

На 21-му році від часу закінчення другої світової війни розвиток міжнародних подій йде в напрямку не ладу, а розладдя. Куди не глянути — скрізь кризи, конфлікти, перевороти, в різних пунктах глобу потенціяльні загрози нової великої війни. Найгірше те, що коли в 40-их і 50-их роках творилися великі міжнародні союзи задля одностайного спротиву спільним загрозам і спільного впорядкування світу, тепер майже всі ті великі блоки-організації або стали фікціями, або перебувають в стані поважної кризи. Це стосується однаково і Об'єднаних Націй, і Атлантійського Союзу (НАТО), і Південно-Східнього Азійського Союзу (СЕАТО), і Центрального (колишнього Багдадського) пакту (СЕНТО), і Організації Африканської Єдности, і Організації Американських Держав.

Нема ладу у вільному світі, нема єдности в Західній Европі, над Азією тінь комуністичного Китаю, в Кореї позірний спокій, що спирається тільки на перемир'ї, а у В'єтнамі йде кривава війна. В Океанії Індонезія погрожує „знищенням" Маляйзії, на Середньому Сході Єгипет одверто підготовляється знищити Ізраїль, на Кіпрі хиткий мир, залежний лише від приявности міжнародного війська Об'єднаних Націй. На африканському континенті більшість держав все ще переживають недуги дитячого віку, а останній диктаторський переворот у Конго і проголошення біло - расистським урядом самостійности Родезії глузують з поняття стабільности політичних відносин, і Латинська Америка суперничає у цьому з Африкою. Невиліковним боляком залишається на латиноамериканському організмі комуністична Куба, яка вишколює щорічно сотні юнаків з різних латиноамериканських країн і висилає їх назад як експортерів комуністичної революції. Хоч усі ці латиноамериканські країни прагнуть від ЗДА грошей, вони не хочуть слухати порад ані щодо соціяльно-економічних реформ, ані щодо рішучого солідарного спротиву комуністичній небезпеці. Допомоги від Америки домагаються Індія і Пакистан — але Індія не хоче поступитися в справі Кашміру, а Пакистан не хоче виректися „приязни" з Пейпінґом, вважаючи його за свого „природного союзника" — проти Індії. А найстарший союзник З'єднаних Держав від часу її визвольної війни, Франція, проповідує концепцію свого президента про „єдність Европи від Атлантику по Урал" — себто також з Совєтським Союзом, але з виключенням „американської суприматії" . . .

Хто може завести лад у такому розсвареному світі? Чи потішатися надією, що чимраз гостріший московсько-пейпінґський конфлікт відверне від вільного світу комуністичну загрозу? Чи може далі існувати світ у такому стані розладдя — без авторитетного лідера? Чи З'єднані Держави, як наймогутніша країна світу, можуть обмежитися ролею глядача, чи старатися рішучіше виконувати свою лідерську місію? Розвиток подій вказує на те, що ЗДА будуть просто примушені займати рішуче становище супроти різних міждержавних конфліктів, не скидаючи їх на спину безсильних Об'єднаних Націй. Світ не видужає „сам по собі" з нинішнього стану хаосу, — він потребує лідера.

Спотворений „Тарас Бульба"

Три роки тому, 1962 року, на екранах кінотеатрів ЗДА появився був накручений у Голлівуді в продукції „Юнайтед Артіст" і за режисурою Герольда Гехта і Дж. Томпсона американський фільм „Тарас Бульба", створений, як підкреслювалося в реклямах, за однойменною повістю „російського" письменника Миколи Гоголя. Із самої геніяльної повісти у фільмі залишилося мало. Її ж українські герої і сама Україна вийшли на екрані досить спотворено, що треба приписувати неознайомленню продуцентів і режисерів з українською історією, культурою і навіть із красвидами України. В рецензіях, які з приводу цього фільму появилися в українській еміґраційній пресі, справедливо висвітлено всі недостачі цієї першої на Заході спроби вивести „Тараса Бульбу" на кіноекрани світу.

Поява цього фільму мала відгук і в Совєтському Союзі. На сторінки совєтських газет, в тому числі й друкованих українською мовою, посипалися нищівні рецензії, автори яких з обуренням таврували „профанацію" великого твору Миколи Гоголя, висміваючи із сарказмом окремі виведені в цьому фільмі сцени та постаті. Водночас із цим совєтські газети обіцяли, що справжній „Тарас Бульба" появиться в недалекому майбутньому в продукції совєтських кіностудій та в поставі совєтських режисерів.

Минуло декілька років, американський „Тарас Бульба" тихо зійшов з екранів ЗДА і про нього забули критики і глядачі. Проте, нічого не чути також і про довгообіцюваний совєтський фільм із цієї ж повісти. Дочекалися цього року українці в УССР лише театральної інсценізації „Тараса Бульби", але — подекуди ще більше спотвореної, як американський „Бульба".

Як виглядає цей совєтський „Тарас Бульба" можна довідатися з рецензії якогось Романа Терещенка, надрукованої у видаваному російською мовою в Києві щоденнику „Рабочая Газета" з 26 листопада ц. р. Ставив „Тараса Бульбу" Харківський драматичний театр ім. Т. Шевченка за режисурою І. Барабаша, а в головній ролі у цій „інсценізації" виступав артист Олександер Сердюк. В поставу харківського „Тараса Бульби" режисер увів цілий ряд сцен, подій і виступів, які нічого спільного з повістю Миколи Гоголя не мають і які, навіть на думку совєтського рецензента, нівечать мистецьку правду цього твору. Так, наприклад, у сцену зустрічі Андрія з його коханою-полькою в Дубні введено — згідно з настановами совєтської пропаґанди — постаті дубенського воєводи і католицького священика-єзуїта, щоб довести глядачам, що зустріч Андрія з панною була інспірована . . . єзуїтами з метою „затемнити розсудок" Тарасові Бульбі перед рішальним боєм, а його сина-зрадника поставити в полковники добірного війська Речі Посполитої, в такому ж грубопропаґандивному стилі виведено всі виступи самого Тараса Бульби: він поводиться, як большевицький ватажок-аґітатор, і від його безупинно проголошуваних погромницьких „льозунґів" супроти панів, катів і всієї „панської неправди" навіть совєтському рецензентові стає „боляче і якось незручно..." „Умоглядність закрила, — пише він, — естетичний образ, мистецьку сторону замінила дбайливо розроблена схема, за якою виводять ще й досі деколи в п'єсах-одноактівках так звані позитивні образи трояндних, чи вірніше — нуднувато-сірих героїв".

Так спотворено „Тараса Бульбу" в Харківському драматичному театрі ім. Тараса Шевченка. Фальшивість цього „Тараса Бульби" збагнули з самого початку харківські глядачі. На третім після прем'єри показі не було вже й половини заповнених глядачами місць у театрі. Зійшов зі сцени совєтський „Тарас Бульба" ще скоріше, як голлівудський.

Д-р Михайло Данилюк

ДВА РАЗИ ДВА — ЧОТИРИ

Два рази два — чотири. Можна сказати, що лише три — і тоді піти шляхом меншовартости і заперечень. Можна сказати, що не чотири, а п'ять — і тоді снуватися в сентиментальності дрібноміщанських суперлятивів. Одначе, шукаємо точної думки із логічним висновком за певними правилами чи законами. Якщо, вживаючи різних математичних обчислень, ми не змінюємо таблички множення, якщо, будуючи всякої форми кораблі, не іґноруємо закону Архімеда, якщо, вживаючи всяких сироваток, не випускаємо з уваги закону імунізації — то чому в політиці, шукаючи різних методів, ми іноді затрачуємо основи і закони національної політики? Ідеться не про те, щоб політику вести згідно з табличкою множення, — суть в тому, що вони обидві, як і все в житті, будуються на основах логічної рації.

Глибоке зацікавлення політичною ситуацією — додатня сторінка, яка, одначе, всилу особливих обставин українського суспільства та його провідного кадру, породжує часом немов би перегони за „найкращу" ідею, за „найпевнішу" концепцію, за „наймодернішу" платформу. Фактично — ніякого зла в тому нема, що поодинокі групи чи середовища конкурують у шуканні чимраз нових засобів реалізації української політики. Навпаки — це потрібне й побажане, але передусім тоді, коли затримується в такій конкуренції фундамент національної політики. Далеко гірше, коли при цьому не договорюється, коли в такій конкуренції треба здогадуватися, що саме „в рукаві" якоїсь концепції чи плятформи. А вже настороживу атмосферу викликають перегони, що виходять поза межі національної політики.

Одною із притаманних прикмет української політичної психіки, яка хоч і випливає з почувань патріотизму, але доходить до абсурду, є неодмінне покликання за всяку ціну, якщо не врятувати цілий світ, то хоч визволити український нарід своєю новою, модерною, відмінною, реальною чи якою там концепцією. При чому така „нова" плятформа обов'язково найкраща, а коли цілість політичного життя не приймає її в основу політики — тоді прибирається ображену міну і йдеться в екстремізм.

Говорячи про такі методи політичної роботи, можна б, входячи в деталі, викликати ще одну нудну і зайву дискусію про те, хто „кращий", дискусію, яка закінчилася б полемікою з персональними випадами. Цікавішим і доцільнішим лишається питання, наскільки різні нові концепції є справді новими і наскільки вони можуть бути плятформою для національної політики.

Дошкульно боляче відчуває українська політична думка ці нові, а по суті застарілі і неоправдані, оці вічні — орієнтації. То на Варшаву, то на Москву. Остання орієнтація на Варшаву скінчилася „чудом над Вислою", що його наші полки винесли на своїх багнетах, а самі опинилися в таборах інтернованих. Лишили в результаті, без своєї волі, Варшавський договір, що сів „де юре" на шию населення Західньої України в межах Речі Посполитої, яка зате „дозволила" перевести Другий Зимовий Похід і мовчанкою ратифікувала масакру під Базаром.

Остання орієнтація частини наших землячків на Москву із своїм харківським „урядом", що його сформувала була червона армія у противагу київському урядові УНР, скінчилася ґеноцидом із мільйонами жертв, а постріли у висок Скрипника і Хвильового лишилися більше доказом розчарування в орієнтації, аніж протестом проти орієнтації в майбутньому.

Минали роки. Чого навчилась українська політика за триста років орієнтацій то сюди, то туди, включно з періодом визвольної боротьби? Навчилась, безперечно, але чи як слід навчилась? Бо можна навести чимало фактів старих і нових орієнтацій з років останньої світової війни та після неї. Щоб затримати увагу при сучасній актуальній політиці, доцільним буде згадати лише ті, так би мовити, „невинний", щоб не торкатися емоційних справ.

Ідучи шляхом розвитку повоєнної української політики можна, для прикладу, відсвіжити у пам'яті концепцію „непередрішенства", яка по суті була безорієнтаційною орієнтацією і виходила із засади, що України нема і невідомо коли буде, що треба бодай щось робити, а далі буде видно . . .

Пізніше прийшла концепція використати коекзистенцію, що в практиці принесла нашумілий культобмін і т. зв. зустрічі. Ні перша, ні друга концепція не виходили із „зміновіховства", навпаки — були вислідом доброго почуття патріотизму, туги за Україною і творчими там людьми, охоти „щось робити" навіть у невідрадних умовинах.

В обох, одначе, українська політична думка стала б не партнером, а лише об'єктом, і суверенне думання опинилося б на шнурочку політики інших. Доказом цього ідея „культобміну", яка виявила свою цілковиту залежність від ЦК КПСС, а не від плянів, побажань і надій еміґрації. Культобмін є таким, якими визначає його ЦК, а практична зустріч з Україною йде тими самими шляхами, що й дотепер: студіями, читанням, аналізами і розшифровуванням поміж рядками. З усієї концепції лишилися дещо посварені люди, з яких одні й далі продовжують студії, а інші виставили собі патент на знання „процесів в Україні", і дивуються, що хтось інший може цитувати сучасних підсовєтських поетів і, не виключено, сподіваються на кращі спроби зустрічей, з яких також нічого не вийде . . .

Дальшою родзинкою в політичному житті є поява т. зв. Кронштадтської Групи, російської білої еміґрації, що також збудила зацікавлення серед деяких українських кіл. Ідея цієї групи, хоч і пробує виходити з високої політики, задумів великого східнього комплексу, в якому „всі рівні", з конфедерації народів, обіцянок на майбутнє, аби тільки визволитися „спільно і дружньо" і т. д. — у своїй основі доходить ні до чого іншого, як до ратифікації Переяславського договору в нових кольорах, а далі буде видно. Клич „вся влада радам", що її проповідує ця група, нам уже відомий з 1918 року, а „спільно і дружньо" козацькими кістками засіяло Московщину в польських реєстрах, Польщу поставило під „єдиного" царя, Крим та інші, тоді турецькі території в дружбі то одних, то других.

Справа не в тому, чи історія повторюється, а в тому, що повторилася б вона або ні — все чомусь українську політику переслідує чорний дух меншовартости і опортуністична ставка на мінімум. І тоді даремними видаються нарікання на деяких гетьманів, що вони клали полки в боях лише за „козацькі вольності", лише за більший реєстр, за право кошової ради, за „люд хрищений", а не за повну суверенність козацької шаблі на українських землях.

Даремним видається протигетьманський переворот 1918 року, хоч універсалів ми тоді мали б лише три, бо четвертий можна на еміґрації з історії списати. Тільки до такого висновку можна прийти, коли в орієнтації на мінімум логіка Кронштадтської Групи та її прихильників — замість передусім переконати російську політику в рівноправності українського народу — доходить до такого „реального" висновку, що коли українській людині було б потрібно літака, а його нізащо купити, то хай далі поганяє воли . . . Троянського коня нам підсувають чи просто „викидають коника"?

Справа не в критиці добрих намірів та патріотичних почувань тих, що заступають згадані, для прикладу, три концепції. Допомога українській справі і народові всякими засобами і при всяких умовинах — справа шляхетна, і добре було б, щоб люди вміння та політичної вироблености займалися різними концепціями, бо всякі ідеї, якщо працюватимуть для добра української політики, побажані. Наскільки, одначе, всі вони або кожна зокрема можуть і мають стати підставою національної політики — це вже цілком інша річ, і в такому розумінні перед кожною концепцією можна поставити знак запиту.

Шукання союзників, приятелів, різних методів — тут ні при чому. Їх можна і треба мати. Коли ж кортить часами кожну гарячішу ідею, навіть іноді нам підставлену, класти у фундамент цілости політики. Тим часом у питанні соборности прийнялось у нас правильне поняття, що дорога на Львів — через Київ, і шлях до самостійної, суверенної й соборної держави — через самостійну, суверенну і, до речі, соборну національну політику. Рація національної політики та її мудрість не можуть вийти із методів політики. Навпаки — методи із мудрости і рації.

БОРОТЬБА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я

Праця Кредитової Кооперативи в Ню Йорку і доповідь д-ра Р. Осінчука.

14-го листопада публіка заповнила велику залю Українського Народного Дому в Ню Йорку. Зібралася вона на запрошення кредитової кооперативи „Самопоміч", яка бажала показати членам свою працю і її осяги. З тою метою висвітлено звуковий фільм, що його накрутив наш кінооператор Григорій Мокляк. Текст до фільму написав письменник Л. Полтава, а спікером був п. Франсуженко. Впродовж 45 хвилин глядачі мали нагоду слідкувати за працею кооперативи і її ростом. На прикладах показано, на яку ціль ішли позички, і що при їх помочі осягнено. Публіка оглянула новозасновані або змодернізовані при помочі позичок українські ресторани, бари, кафетерії, пекарню преціів, велику курячу фарму із застосованою в ній модерною технікою при селекції і пакуванні яєць, церкву в Гантері, „Кобзярівку".

З особливим зворушенням вітали глядачі картини із циклу „Неділя на пластовій згл. сумівській оселі", повні життя і темпераменту, з бадьорими маршами і вправами пластової та сумівської молоді. Обі ці оселі допомогла фінансувати нюйоркська кредитівка.

Зібрані переконалися, що корисно є складати свої ощадності і затягати позички у своїй кооперативі, яка чесно служить своїм членам та всій українській спільноті. Крім того кооператива дбає також про збереження здоров'я своїх членів і для допомоги їм в цьому ділі створила при нюйоркськім відділі Самопомочі „Фонд Здоров'я".

Висвітлення фільму попередила знаменита доповідь відомого лікаря, науковця і громадського діяча д-ра Романа Осінчука на тему: „Лікар і хворий в добі сучасної медицини".

Хід думок у доповіді такий: Впродовж мільйонів літ еволюціонував чоловік до керівної позиції в світі. Боротьба за самозбереження дала поштовх до наукових дослідів. В результаті ми є свідками нечуваного розвитку техніки і медицини. Наступило нове спрямування людської думки в філософії, літературі, в мистецтві, політичній ідеології, революційні переміни в державних устроях, докорінні зміни в самому житті. Вже на початку цього століття людство мало неабиякі досягнення: парову машину, електричне світло, успішні спроби літання, а в медицині теорію еволюції Дарвіна, закони спадковости Менделя, епохальні відкриття Пастера і Коха. В фізиці дійшли ми до пізнання основного елементу матерії — неподільного ще тоді атома. Але два великі, апокаліптичні катаклізми (1-ша і 2-го світові війни) заставили людину до ще інтенсивніших дослідів.

І тепер техніка і медицина стають на службу вигідного, безпечного життя сучасної цивілізованої людини.

Як основним елементом мертвого світу являється атом, так основним елементом у живому світі є клітина, нерозгадані функції й закони якої творять життя кожної живої істоти, в тому теж і людини. Пильні досліди над клітиною довели до того, що можна вже ляборатрійно витворити сполуки, які відкривають шлях до створення живої матерії.

Розбиття атома і досліди над клітиною — це два відкриття епохального, далекосяжного значення. Але ці відриття криють в собі й катастрофальні небезпеки. Бо одна воднева бомба може знищити життя кількох, а здоров'я кільканадцяти мільйонів людей.

Доки людина жила ближче природи, доти вона любила її красу і гармонію. Після двох світових хуртовин наступив раптовий розвиток цивілізації з індустріялізацією й урбанізацією, і спів соловейків, пошум гаїв і пісню ланів заступив стукіт молотів і галас машин. Впарі з тим почалися перегони в пошукуванні за новими машинами, ще швидшими, сильнішими, галасливіши-ми.

Цей гамір і стукіт, ця гонитва за чимсь новим, невідомим зробили людину неспокійною нервовою, метушливою, вихолощеною з тонких, ніжних почуттів. І в результаті цього маємо розхристаних, патлатих „бітлів". На вулицях стрічаємо „бітників", які не люблять білого ковнірця, добре підстриженого волосся чи запрасованих штанів. Їм імпонують контрасти — розпатлане волосся, непричесана борода, розхристана сорочка чи подерті штани. Ця сучасна доба внесла у взаємини між людьми замість гармонії і щирости, фальш і облуду, замість любови — ненависть.

Як вицвіт цих перемін у ментальності людини маємо новітню релігію — безбожний, аморальний большевизм, що на очах усіх винищує мільйони невигідних собі людей. А людство не знаходить у собі на стільки сили і мужности, щоб виступити гідно в обороні того, що для нього дороге, святе.

Ця пасивність слідна в політиці, де представники могутніх держав вірять, що потуранням і підхлібством зможуть купити мир і згоду у своїх ворогів.

Ця нездорова сучасна доба позначилася й на здоров'ї людини. Вправді завдяки епохальним дослідам елімінувано деякі недуги, але на їх місце прийшли інші, такі як передчасна склероза з її ударами на мозок чи серце, тромбоза, недуги легенів, різного роду лістряки, вірусові хвороби, психологічні тощо. Занечищене атомовою енергією та індустріяльними випарами і газами повітря, нестача води і надмірний самоходовий рух створили новий рід захворінь чи нещасливих випадків, що не залишилося без впливу на здоров'я людини.

Ця доба створила теж проблему старших віком людей, часто хронічно хворих. Словом — розбиття атому розбило давну людину, але не створило нової.

Одурманена поспіхом та гамором сучасна людина не має часу ні терпеливости на застанову над духово - моральними вартостями, над винайденням спільної мови між батьками і дітьми, між членами одної національної групи, між поодинокими народами. В цій джунглі машин трудно знайти якусь стежку, що довела б до світового замирення.

Нові винаходи в техніці і медицині дали нам комфорт і вигоду, продовжили життя навіть мало життєздатних людей, але вбили духа, відібрали спокій, знищили родинне життя, відбилися фатально шкідливо на вихованні наших дітей, які в багатьох випадках стаютьнаргатьох випадках стають нарльними типами. Так то сьогодні хвора людина приходить до лікаря не з одною, а з багатьома хворобовими комплексами фізичної та психічної натури.

Прелеґент говорив і про нелегке завдання сучасного лікаря, який мусить мати на увазі не тільки стан окремих членів організму пацієнта, але і вплив середовища на той стан. Хворобам треба запобігати, а осягнемо це частою перевіркою стану нашого здоров'я.

Для уможливлення старшим і хворим користуватися досягненнями сучасної медицини створено різні забезпеченеві інституції, організовано харитативні установи, а вкінці маємо закон про опіку над здоров'ям пенсіонерів і старших громадян.

Проблеми забезпечення не чужі й нам українцям У нас працюють в тій ділянці наші братські союзи з Українським Народним Союзом у проводі і Т-во Самопоміч за посередництвом своїх кредитівок.

З окремим признанням висловився прелеґент про організований при Самопомочі в Ню Йорку „Фонд Здоров'я", побудований на невеликих, але систематично вплачуваних вкладах, які позволяють кожному вкладчикові одержати на випадок захворіння поважну безпроцентову позику, що її він може сплачувати довгими ратами.

На загальне бажання, зокрема тих, що мали нагоду її чути як і тих, що з різних причин не могли на ній бути, д-р Осінчук продовжуватиме обговорення проблеми боротьби за збереження здоров'я сучасної людини в неділю, 5-го грудня в приміщенні нюйоркської Самопомочі на громадських зборах, що їх влаштовує Самопоміч для познайомлення ширшої громади з ідеєю організованого нею „Фонду Здоров'я".

І. Василишин

Д-р М. Гуцуляк

УКРАЇНЕЦЬ І КОРДОНИ КАНАДИ ТА ЗДА

Напевно багато українців не знають, що цього року минає 140 літ від того часу, коли визначено кордони Канади і ЗДА, себто кордони між Британською Колумбією і Юконом з одного боку та Аляскою з другого.

Норт Вест Кост (Н. В. К.) — так називали в кінці XVIII і в першій половині XIX стол. узбережжя, а то й всю територію від Скелястих гір до берегів Тихого океану і від гирла ріки Колумбії аж до Берінґової протоки на Північному океані. Це узбережжя, а то й весь суходіл в означених границях, були у той час, так би мовити, нічиїми.

На ці території мали претенсії еспанці, які першими їх відкрили, і росіяни, які відкрили Берінґову протоку, просунулися вздовж берега на південь і заходили аж до Каліфорнії — Бодеґа Бей під Сан Франсіском. Але найбільші претенсії мали англійці, які відкрили ті простори з моря, а також із суходолу, перебравшися через Скелясті гори. Пізніше дуже рухливими на своїх кораблях були американці. Американський капітан Роберт Грей 11-го травня 1792 року перший відкрив гирло ріки Колумбії.

Всі вони були зацікавлені головно виміною футра у тубільців, і тому часто між ними доходило до непорозумінь, які ускладнювали відносини між державами.

Незабаром еспанці з цього обширу забралися, мавши поважні клопоти в Середній та Південній Америці, а росіян англійці й американці старалися тримати на північ від 60-го рівнолежника північної ширини.

На конвенції 20 жовтня 1818 року представники урядів Англії і ЗДА постановили, що протягом 10 років обидві держави не матимуть претенсій на жадну частину території Н. В. К. Ця земля мала бути вільною і відкритою для кораблів цих держав.

З політичних мотивів ЗДА віддавали більше уваги Сходові. На Заході вони задовольнялися торгівлею і ловлею китів. Зате Велика Британія, на підставі згаданої вгорі умови, господарила на тих теренах більш пляново, зокрема в сточищі ріки Колумбії. Вона старалася цей край колонізувати і для того опанувала колишній порт ЗДА Асторію, перейменувавши його на — Форт Джорджія. Пізніше перенесла свій адміністраційний центр всередину континенту до новоствореного — Форт Ванкуверу, також над рікою Колумбією.

Така політика Англії не подобалась деяким державним мужам ЗДА, які ширше дивилися в майбутність своєї держави, і вони домагалися від уряду, щоб не вирікався західніх земель над Тихим океаном.

Російський уряд у відповідь на це указом з вересня 1821 року ґарантував для росіян виключне право торгівлі, ловлі китів і риби та розбудови індустрії на Н. В. К. від Берінґової протоки на південь до 51-го рівнолежника. Під загрозою кари, полону і конфіскати заборонено чужим кораблям з'являтися ближче як на 100 миль від берега по обох боках Пацифіку.

Ні ЗДА, ні Англія від самого початку не визнали цих територіяльних домагань Росії і американські кораблі, а також купці на континенті не зважали на царський указ, тим більше, що Росія тоді не мала на тих просторах відповідної сили, щоб той указ підтримати збройно.

З таким станом погодився й російський амбасадор у ЗДА Петро Полетика, який порадив Адамсові, державному секретареві ЗДА, написати до царя вияснюючого листа. І так за посередництвом і за порадою Полетики цар скасував свій указ. Всі три держави, одначе, прийшли до переконання, що справу Н. В. К. треба урегулювати договорами.

По довгих переговорах на конвенції 15-17 квітня 1824 року між представниками ЗДА і Росії усталено південну границю впливу російської імперії на Н. В. К. до 54°40' північної ширини, бо Росія хотіла затримати за собою острів Принца Валійського. Купці ЗДА мали право торгувати в усіх не заселених росіянами місцях на північ від названої лінії, навіть на берегах Сибіру, протягом 10 років, з тим, що не вільно їм було продавати тубільцям горілки та зброї. Всякі порушення законів американськими купцями мав розглядати американський уряд.

Переговори між Росією і Англією скінчилися договором 16 - 28 лютого 1825 року, подібним до договору між Росією і ЗДА, тільки детальнішим. Від рівнолежника 54°40' границя йшла на північ Портленду каналом до рівнолежника 56°, а далі хребтом Надбережних гір до берега моря до точки 141° західньої географічної довжини і нею аж до Арктичного моря. Англійці мали право ріками доходити до моря. Пізніше додано параграф, яким признано Росії надбережну смугу 10 морських миль ширини. Росія добровільно відступила Великій Британії весь басейн ріки Мекензі.

Аж 1846 року, по довгих торгах, ЗДА і Англія підписали т. зв. Орегонський договір, за яким англійці погодилися на границю по 49° рівнолежникові північної ширини аж до протоки — Джорджія; далі границя пішла приблизно на південь протокою Гаро до протоки Ян де Фука і нею аж до відкритого моря так, що ввесь острів Ванкувер припав Англії.

В 1876 році З'єднані Держави відкупили всі посілості Росії в Америці, а Канада, яка сто років тому стала державою, опанувала всі колишні території Англії на північному континенті Америки.

Отже, фактичними творцями частини сучасних кордонів Канади, в тому числі Британської Колумбії та ЗД-Америки, були Джан Квінсі Адамс, державний секретар ЗДА, пізніше шостий президент ЗДА, Джордж Кен-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗГАДУЮЧИ ДЕНЬ ПОДЯКИ

З-поміж усіх американських свят і парад нам, бувшим скитальцям, либонь найбільше припало до душі Свято Подяки. „Не знаю, чому воно так є, але щось у тому мусить бути", — як мовить той чолов'яга, що реклямує на телевізії пиво. Може тому, що Свято Подяки це, фактично, скитальське свято, це ж бо перші на цій землі переселенці — побожні пілігріми дякували Господеві за щедрі земні плоди та й за те, що їх до того часу не посікли сокирами червоношкірі абориґени, що вдалося нав'язати з місцевцями, кольоровим елементом добросусідські, вибачайте на слові, контакти.

Новоприбула еміґрація і в цьому випадку влила нове вино в старі міхи, тобто, за почином Т-ва „Самопоміч", це свято обернулося в День Подяки нових міґрантів старшим піонерам, або так званим спонзорам, які в критичний час подали нам через океан помічну руку, вивели нас із таборового дому неволі. Згодом, коли самі скитальці ставали спонзорами, цей звичай занехаявся. Тепер важко сказати, хто з нас старий еміґрант, а хто новий, хто кому має дякувати і завіщо?

Та ось пригадали нам цей звичай Т-во „Самопоміч" і Кредитова Кооператива „Самопоміч" у славному місті Джерзі Сиґі, які сполучили День Подяки з подвійним ювілеєм власного існування. Цікаво, що обидві ювілятки внесли ще один новий елемент у ці святкування — влаштували Свято Подяки за новим, сказати б, календарем, в неділю, 21-го листопада.

Так воно невеликий гріх, індик — індиком так само смакує за старим стилем, як і за новим. В нашому селі, пригадую, був один хлопський філософ, що казав: „Дай, Боже, щодня святкувати, щоб тільки не працювати!" В Краю чомусь наші люди не рвалися до праці, це факт. Говорили, що від роботи коні здихають, що робота любить дурного, а дурний роботу, і так далі.

Тут, в Америці, інша справа, тут чоловік мусить працювати, навіть як йому того не треба, мусить щось робити, бо без роботи скорше здурів би. Це одна річ ... А друге: наш український чоловік працює для того, щоб сплачувати рати в Українській Кредитівці! В нашій „Самопомочі", в Ню Йорку, пан інженер Раковський говорить так: „Хто не має боргу в Кредитівці і не сплачує рат, той не є український патріот!"

Велл ... Відносно себе самого можу признатися, що я є патріот — але не великий. Можна витримати ... В цьому випадку, гадаю, бувають дві категорії патріотів: Ті, що сплачують свої власні борги, і ті, що мусять чужі платити, бо поручились „за друзі своя". Влипли! — як каже Микола Понеділок. О-це справжні патріоти! — я сказав би: національні мученики! І якщо вільно мені піднести тут один проєкт чи пропозицію, то я віддаю думку, щоб наша Кредитова Кооперація вибила спеціяльну медалю для тих заслужених людей, — не меншу від ювілейної, шевченківської медалі!

В кожне Свято Подяки, старого, чи нового стилю, щиросердечно дякую Небесним силам за те, що встерегли мене від такого „ексиденту", значить, ще трохи бракувало і був би сьогодні належав до тих заслужених патріотів ... Правда, не дістати мені медалі з рук пана інженера Раковського, — алеж не можна тримати двох сорок за хвіст! — як казали в Старому Краю.

ІКЕР

†

Ділимося сумною вісткою
з Рідними і колишніми мешканцями міста Золочева,
що дня 19 листопада 1965 року в Золочеві (Зах. Україна),
відійшов у Вічність
наш Дорогий БАТЬКО й ДІДО

блаженної пам'яті
ВАСИЛЬ ЛЕХ

у віці 88 років
й похоронений на місцевому кладовищі
дня 21-го листопада 1965 року.
Вічний спокій душі Його — подай Господи!
Син — МИРОН з ріднею,
P. O. Box 4, Wippany, N.J.
Син — ВОЛОДИМИР з ріднею — Арґентина
Дочка — ІВАНКА з ріднею — Україна

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими,
що дня 30-го листопада 1965 р. ненадійно відійшла
від нас на 42-му році життя

бл. п. МИРОСЛАВА
з ІВАШКІВ БАЙРАК

довголітня учителька Рідної Школи міста Лондону, Канада і села Купчинець на Рідних Землях.
Горем прибиті:
чоловік — о. МИРОСЛАВ БАЙРАК зі сином АНДРІЄМ
мати — ТЕКЛЯ ІВАШКІВ
брати — інж. АРКАДІЙ ІВАШКІВ з дружиною СТЕФАНІЄЮ і дітьми
інж. ЛЮБОМИР ІВАШКІВ з дружиною МАРІЄЮ
сестра — ІЗИДОРА ДОБРЯНСЬКА з чоловіком ІВАНОМ і сином ОЛЕКСАНДРОМ
●
ПОМИНАЛЬНІ БОГОСЛУЖЕННЯ відправляться в Українській Католицькій Церкві Царя Христа в Лондоні, а ПОХОРОН буде в суботу, 4-го грудня 1965 р. о год. 11-ій ранку в Торонто, Канада.
ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

УКРАЇНЕЦЬ І КОРДОНИ...

(Закінчення зі сто. 2-ої)

нінґ, британський міністер закордонних справ у 1822 році, в честь яких названо гори на границі Аляски та Британської Колюмбії, і російський амбасадор Петро Полетика, в честь якого названо гору на схід від Таку Арм Інлет.

Дещо з біографії Полетики

Петро Іванович Полетика народився 1778 року, як син українського лікаря Івана Андрійовича, пізніше професора медицини в кільському (Німеччина) та інших закордонних у н і верситетах, що походив з родини бунчукового товариша. Мати його була турецькою полонянкою.. Перший брат Петра, Василь (1765 - 1845), збирач документальних матеріялів з історії України 16-18 вв. і автор ряду історичних праць. Йому і його батькові приписують авторство „Історії Русів" (П. Лазаревський, Л. Майков, М. Грушевський, Є. Онацький та ін.).

Петро Полетика, як дипломат на російській службі, почав свою кар'єру в Неаполітанському королівстві в дипломатичній місії 1805 року. Пропозицію виїхати туди дістав він від князя А. Чарторийського, міністра закордонних справ в Петербурзі. Неаполітанську місію очолив приятель Полетики, Дмитро Татищев, з яким він разом і відбув подорож до Італії.

У 1803 році П. Полетика працює як радник посольства в Філядельфії, в 1811 р. як радник посольства в Ріо де Жанейро, в Бразилії, а у 1812 р. в Мадриді, в Еспанії. Від 1817 р. був він секретарем леґації російського посольства в ЗДА.

Державний секретар ЗДА, Адамс, писав про П. Полетику, що мав він тепле серце, привітну вдачу і справляв враження вічно зайнятої та метушливої особи, упередженої супроти ЗДА. І справді в 1821-му році Полетика опублікував анонімово французькою мовою неприхильний нарис про З'єднані Держави.

В 1823 році у зв'язку з хворобою П. Полетика покинув посольство в ЗДА, але залишився повновласним міністром для переговорів у справі Н. В. К. і успішно довів їх до угоди спершу із ЗДА в 1824 р., а потім з Англією в 1825 році. Не без його впливу була визначена і південна границя по 49-му рівнолежникові, яка розмежовує Британську Колумбію і ЗДА.

Поза дипломатією Полетика був ученим і, як пише Адамс, цікавився філософією, літературою та мистецтвом. Крім української і російської мов, він дуже добре знав французьку, а також англійську, еспанську, можливо італійську і німецьку.

У 1822 році П. Полетика був обраний членом Американського Філософічного Товариства в Філядельфії (це товариство існує й досі) і був ним аж до своєї смерти в 1849-му році.